Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 69 — V Ljubljani, v soboto, 27. marca 1943-XXI — Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6. Ljubljana
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6. Lubiana

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano

Vojno poročilo št. 1035

Novi napadi v Tuniziji odbiti

12 letal sestreljenih, 64 tankov in 16 topov zajetih

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1035 pravi:

V Tuniziji so bili odbiti obnovljeni nasprotnikovi napadi. Sovražnikove izgube so narasle na 291 ujetnikov, 65 tankov in 16 topov.

Mogočni oddelki osnega letalstva so znova in znova bombardirali zbrana avtomobilska in oklepna vozila. Kaže, da je bilo 20 tankov uničenih.

V bojih so italijanski in nemški lovci zbili 9 letal, druga tri letala so treščila v morje v tunizijskih vodah, zadeta po strelih naših pomorskih edinic ter po lovcih, ki so spremljali neki konvoj.

Dve naši letali se nista vrnili v oporišče.

Nasprotnikova letala so s strojnicami obstreljevala vlake in postaje po Calabriji in Siciliji. Poročajo o treh mrtvih in 13 ranjenih. Nasprotnikova letala so nocoj s strojnicami obstreljevala postaje v Cisterni, Sozzu, Campoleonu in Vittoriji. Žrtve ni nobene. Eno angleško torpedno letalo, ki ga je zadelo obrambno topništvo v Trapaniju, je padlo blizu Pacceca. Posadka šestih mož je bila zajeta.

24'etnica bojevniških fašijev - dokaz italijanske s'oge in vdanosti Mussoliniju

Rim, 27. marca. s. Proslava 24letnice ustanovitve fašijev je jasno izpričala ponos in visoko zavest italijanskega naroda, ki je od Alp do Sicilije skočil na noge ko en sam mož, da izpove svojo popolno vdanost Duceju in da bi se ponosno boril za življenje in čast. Povsod so prireditve ob priliki 24letnice ustanovitve fašijev dokazale, kako se prostovoljski duh in prvotni junaški zagon nepretrgoma obnavljata v rodovih, ki si slede drug za drugim in ki na bojnih poljanah posvečujejo vzore fašistovske revolucije.

Ob posebnem navdušenju so potekale manifestacije prebivalstva v tistih krajih, kjer je bila sovražna uničevalna vojna najsrditejša. V glavnih pokrajinskih mestih so o tem zgodovinskem dnevu govorili: v Agrigentu Cagnemi Giovanni, v Alessandriji Bardanzelu Giorgio, v Anconi Mariani Franco, v Aosti Bisi Tommaso, v Apuaniji Begnotti Luigi, v Laquili Sansanelli Nicola, v Arezzi Tarchi Angelo, v Ascoli Piceno Borini Alessandro, v Asti Balletti Emilio, v Avezzani Lembo Davide, v Bariju Cimoroni Oreste, v Belluni Ferme Walter, v Beneventi Basile Carlo Emanuele, v Bergami Suardo Giacomo, v Bologni Farinacci Roberto, v Bolzani Gazzotti Piero, v Bresciji Bonelli Alberto, v Brindisiju Baldi Giovanni Giuseppe, v Cagliari Galbiati Enzo, v Caltanissettá Gardini Dino, v Campobassi Palladdino Giuseppe, v Cataniji Biggini Carlo Alberto, v Catanzaru Frignani Giuseppe, v Chieti Caisni Gherardo, v Comu Locurcio Gerardo, v Cosenzi Dimarzio Cornelio, v Cremoni Biagi Bruno, v Cuneu Manaresi Angelo, v Enni Pettini Domenico, v Ferrari Ferraris Umberto, v Firenzi Pellegrini Giampietro, v Fiumi Gianturco Bartolo, v Foggiji Frattari Ettore, v Forliju Cucco Alfredo, v Frosinonu Pompei Manlio, v Genovi Tarabini Alessandro, v Goriziji Coeslschi Eugenio, v Grossetu Aghemo Antonio, v Imperiji Suppicj Giorgio, v Lecceu Guglilmi Nino, v Littoriji Ferretti Lando, v Livornu Rossoni Edmondo, v Lucci Perrone Compagni, v Macerati Giampaoli Mario, v Mantovi Fera Saverio, v Materi Maggi Carlo Mario, v Messini Cusatti Bonsembiante Dino, v Milanu Rossi Amilcare, v Modeni Andreoli Aldo, v Napoliju Mazzolini Serafino, v Novari Gray Ezio Maria, v Nuoro Barbaro Michele, v Padovi Rinaldi Renato, v Palermu De Marsico Alfredo, v Parmi Landi Giuseppe, v Paviji Jannelli Mario, v Perugiji De Cicco Attilio, v Pesaru Montagna Oreste, v Pescari Fabrizi Carlo, v Piacenzi Balzarini Renato, v Pisi Gorrieri Gastone, v Pistoji De Marsanich Augusto, v Poli Folliero Enrico, v Potenzi Di Giacomo Giacomo, v Ragusi Bergamaschi Carlo, v Ravanni Mezzasoma Fernando, v Reggiu Cal iRcci Renato, v Riggiu Em Mastromattei Giuseppe, v Rietri Petrone Corrado, v Rimu Dini Dante, v Rovigu De Collivus Filandro, v Salernu Nino d'Aroma, v Sassariju Romano Ruggero, v Savoni Caradonna Giuseppe, v Sieni Sellani Orfeo, v Siracusi Lombrassa Giuseppe, v Sondriu Salerno Bruno, v Laspeziji Marziali G. Battista, v Tarantu Becchini Aldo, v Teramu Bignardi Ennio, v Terniju Lantini Ferruccio, v Torinu Cianetti Tullio, v Trapaniju Gregorio Giovanni, v Trentu Caprino Antonello, v Trevisu Felicioni Felice, v Trieseju Bonomi Oreste, v Udinah Fossa Davide, v Vareseu Malusardi Edoardo, v Benetkah Bottai Giuseppe, v Vercelliju Ungaro Filippo, v Veroni Gaj Silvjo, v Vicenzi Paladino Pasquale, v Viterbu Agodi Tonino, v Zadru Giunta Francesco, v Cattaru Scassellati Francesco, v Ljubljani Amicucci Ermanno, v Splitu Virdia Alfonso, v Zagrebu Balestra Di Mottola Carlo, na Krfu Parini Piero in na Rodu Cerrutti Eugenio.

Na vzhodu: dan brez posebnih dogodkov

Sovjetski napadi ob Ladoškem jezeru so popustili — Letala so uspešno napadla pristanišče ob kavkaški obali ter Leningrad — V severni Tuniziji zavrnjeni zavezniški sunki

Hitlerjev glavni stan, 27. marca. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Na vsem vzhodnem bojišču je dan potekel brez posebnih dogodkov.

Sovjetski napadi južno od Ladoškega jezera so vidno popustili na udarnosti.

Letalstvo je napadlo pristanišče Gelendžik ob kavkaški obali, železniške cilje v sovjetskem zaledju in železniške naprave v Leningradu. Strmoglavci in bojna letala so pri tem potopili trgovsko ladjo srednje velikosti, zažgali dve nadaljnji in uničili več vlakov s strelivom.

Na tunizijskem bojišču so se izjalovili krajevni sunki ameriških in angleških oddelkov. Nemški protinapad je bil uspešen. Letalstvo je razkropilo zbirališča oklepnikov in vrste motornih vozil. Nemški lovci so sestrelili šest letal.

V kratki nočni bitki med skupino angleških brzih čolnov, ki so jih vodili nočni lovci, z nekaterimi nemškimi stražnimi oboroženimi silami v Rokavskem prelivu, je bil potopljen en angleški brzi čolnik.

Strahotne sovjetske izgube v pretekli zimi

Zimska ofenziva je Ruse veljala poldrug milijon mož, 12.000 oklepnikov, 3765 letal in mnogo drugega orožja

Berlin, 27. marca. s. Na novinarskem sestanku v nemškem propagandnem ministrstvu je vojaški glasnik tega ministrstva izjavil, da je sovjetska zimska ofenziva zdaj pri kraju. Opomnil je na že znane podatke o ruskih izgubah v moštvih in orožju, ki že sami po sebi jasno pričajo, da je sovjetska ofenziva docela spodletela, saj je v njej močno oslabela ruska vojaška sila. Sovjetske izgube od 20. novembra pa do 20. marca znašajo, kakor je bilo že javljeno, poldrug milijon mož, padlih na bojišču, ter 12.000 oklepnikov, ki so bili uničeni ali onesposobljeni za boj, in 3765 sestreljenih letal. Vrh tega pa je sovražnik izgubil še velikansko, doslej še ne povsem znano število topov in orožja vseh vrst, ki so bili ali uničeni ali zaplenjeni.

Amerika zahteva oporišča tudi v Avstraliji

Buenos Aires, 27. marca. s. Združene ameriške države pri svojem izkoriščanju položaja nadaljujejo s poskusi, ki gredo za tem, da se povsod izvedejo vojaška in politična dejanja za nadaljnji razmah njihovega imperializma. Tako se zdaj Washington prizadeva, da bi dosegel, da bi se Avstralija odrekla njemu v korist mandatu nad delom Nove Guineje, ki je nekoč pripadala Nemčiji. Podoben pritisk izvajajo tudi na vlado Nove Zelandije, naj se odpove v korist Washingtona mandatu nad otočjem Samoa. Bela hiša bo poleg tega skušala dobiti od avstralskega ministrskega predsednika Levatta, ki ga pričakujejo v Združenih državah, pristanek za zgraditev stalnega pomorskega oporišča v severnem delu Nove Guineje, oporišče, ki naj bi spadalo v omrežje severnoameriških pomorskih in letalskih oporišč, ki so jih deloma že uredili v Srednji in Južni Ameriki in v južnem pasu Zahodne Afrike.

Smrt voditelja nemškega športa in predsednika italijansko-nemškega društva

Berlin, 27. marca. s. Po hudi bolezni, ki mu je branila že nekaj časa vsako delo, je predvčerajšnjim v Berlinu v starosti 55 let umrl voditelj nemških športnih organizacij državni tajnik Hans von Tschammer und Osten. Pokojnik je bil zelo znan tudi v tujini kot prireditelj številnih mednarodnih športnih tekem. Bil je eden poglavitnih začetnikov in organizatorjev italijansko nemškega društva, katerega je bil predsednik, in je bil velik ter odkritosrčen prijatelj Italije. Eksc. Tschammer und Osten, ki je bil zelo priljubljen po vsej Nemčiji, je bil dobro znan tudi v Italiji zaradi uspešnega in vnetega dela v predsedstvu italijansko-nemškega društva. To delo je bilo posvečeno ojačenju odnošajev med Italijo ter Nemčijo. Zadnje njegovo politično dejanje je bilo, da je sklical v Berlin vse predsednike raznih podružnic tega društva. Pri tej priliki je bila na italijanskem poslaništvu važna manifestacija italijansko-nemškega tovarištva. Novice o njegovi smrti so sporočili poslaniku Alfieriju, ki se je takoj šel poklonit truplu. Hitler je za pokojnika določil obred na državne stroške.

Vzorna požrtvovalnost italijanskih železničarjev

Rim, 27. marca. s. Uradni list fašistične stranke je nedavno v dnevnem povelju omenil fašista Francesca Zizzija, železniškega nadsprevodnika, ki je bil ranjen, ko je spremljal vlak, a kljub temu ostal v službi, dokler se vlak ni vrnil spet domov. Zavrnil je dovoljenje, ki mu je bilo dano za zdravljenje, ker se je zavedal težav in pomanjkanja osebja. Spremljal je vlak še na drugem potovanju, na katerem je zaradi železniške nesreče prišel ob življenje. Izvedelo se je še o drugih dogodkih, ki potrjujejo vero, visoki duh žrtvovanja in predanosti dolžnosti italijanskih železničarjev. Strojnik 1. razreda Napoli Placido iz Catanije, ki je umrl dne 18. januarja 1943-XXI za ranami, dobljenimi pri obstreljevanju njegovega vlaka s strojnicami, se je ob koncu spomnil svojih otrok ter izrekel svoje zadovoljstvo, da je služil domovini do poslednje žrtve. Sprevodnik na osebnem vlaku Guerrirei Giovanni iz Caglarija je na potu iz Siracuse 19. januarja 1943-XXI umrl za ranami, ki jih je dobil, ko so vlak obstreljevali s strojnicami. Preden je izdihnil, je dejal: »Rad bi bil dočakal konec vojne, ki jo bomo gotovo dobili. Zlobni sovražnik se pač ne more ponašati s tem, ko mesari neoborožene ljudi. Moj sin, ki bo v kratkem poklican k orožju, me bo znal maščevati.« Strojnik Migliore Angelo iz Modice je bil hudo ranjen, ko so njegov vlak obstreljevali s strojnicami. Na potu v bolnišnico je dejal: »Ne vem, če bom ostal živ. Želim pa, da bi moj sin postal letalec, da bi se osvetil zame.« Strojnik Rossini Guido iz Cremone in pomožni strojnik Guaragi Gino iz Cremone sta opravljala službo na vlaku s cisternami ter vlak pripeljala na določeno postajo kljub hudim ranam, ki sta jih dobila ob obstreljevanju vlaka s strojnicami.

Predsednik srbske vlade obsoja povzročitelje državnega udara v Jugoslaviji 1941

Berlin, 27. marca. s. Predsednik srbske vlade Milan Nedič je imel predsnočnjim srbskemu ljudstvu po radiju govor, v katerem je kot izdajalce obsodil organizatorje državnega udara v marcu 1941, dva dni po pristopu Jugoslavije v krog držav trojne zveze. Predsednik srbske vlade je med drugim dejal:

»Srbija je marca 1941 bila v nevarnosti, da zabrede v končni polom, ker sta tako zapovedala Churchill in Roosevelt. Danes je sleherni Srb spregledal temne sile, ki so spodbadale Churchillove poliske politike in hotenja britanske vlade. Churchill je moral vnovič popustiti v prizadevanjih, da bi pomiril živo nezadovolstvo, ki se je polastilo britanskega in ameriškega javnega mnenja zavoljo sovjetskih zahtev. Očitno Stalin nima nič obzira do nikogar in nikakor noče olajšati naloge, ki sta jo prevzela Churchill in Roosevelt, da bi namreč pomirila svoje narode. Zato je dal postaviti za podkomisarja Korneičuka, da bi pokazal svoje nasprotstvo do bogataških demokracij. Stalin je očitno hotel doseči, da bi Anglija, Združene države in vsi zavezniški narodi prišli do spoznanja, da si je Sovjetska Rusija sklenila vzeti gospostvo nad vso evropsko celino.

»Rad bi bil dočakal konec vojne, ki jo bomo gotovo dobili. Zlobni sovražnik se pač ne more ponašati s tem, ko mesari neoborožene ljudi. Moj sin, ki bo v kratkem poklican k orožju, me bo znal maščevati.« Strojnik Migliore Angelo iz Modice je bil hudo ranjen, ko so njegov vlak obstreljevali s strojnicami. Na potu v bolnišnico je dejal: »Ne vem, če bom ostal živ. Želim pa, da bi moj sin postal letalec, da bi se osvetil zame.« Strojnik Rossini Guido iz Cremone in pomožni strojnik Guaragi Gino iz Cremone sta opravljala službo na vlaku s cisternami ter vlak pripeljala na določeno postajo kljub hudim ranam, ki sta jih dobila ob obstreljevanju vlaka s strojnicami.

Varšavski krogi o novem namestniku sovjetskega zunanjega ministra

Varšava, 27. marca. s. Imenovanje boljševiškega ukrajinskega časnikarja Korneičuka za podkomisarja zunanjih zadev v Sovjetski Rusiji, je vzbudilo v tukajšnjih krogih močan vtis. Poudarjajo, da je prišlo do tega imenovanja na zahtevo Stalina, ki se s tem zahvaljuje Angliji in njenemu ministrskemu predsedniku za napore, da bi prepričal Združene države, naj blagoslove angleško izdajstvo nad Evropo. Novi zunanjepolitični podkomisar je znan po svojem fanatičnem boljševištvu in po članku, ki ga je nedavno objavil v listu »Pravda«. V njem je nastopil proti spletkarjenju poliske klike v Londonu in trdil, da bi nadaljnje angleško podpiranje poliskih zahtev po ukrajinskem ozemlju slabo vplivalo na rusko-angleške odnošaje. To je bil odgovor, ki ga je sedanji sovjetski podkomisar za zunanje zadeve dal na zahteve generala Sikorskega, naj se začne razprava o bodoči varnosti Poljske, posebno pa o njenih vzhodnih mejah. Moskva je dala jasno razumeti, da Rusija ne bi v kaki jutrišnji boljševiški Evropi več trpela obstanka Poliske. Korneičuk je prevzel nalogo, da podre temelje

Odločna obsodba zavezniških načrtov za povojno nadoblast velikih držav

Stockholm, 27. marca. s. Zamisel o povojnem mednarodnem redu po zavezniški zmagi, katerega bi ustvarile izključno le Anglija, USA in Rusija brez ozira na manjše evropske države; zamisel, katero je vnovič potrdil v svojem nedavnem govoru tudi Churchill, hudo napada bivši holandski zunanji minister van Cleffens v pismu, ki ga je poslal listu »Times«. Van Cleffensove izjave imenujejo v Londonu najpogumnejše in najodločnejše, kar so jih kdaj dale begunske vlade o mednarodnem sodelovanju po vojni. Misli holandskega politika so nekako te-le:

V Angliji in Združenih državah je močno, pa k sreči še ne prevladujoče stremljenje, da je treba anglosaškim zaveznikom in Rusiji z izjemo Kitajske prepustiti odločilno besedo pri reševanju vprašanj, ki so bolj ali manj splošnega značaja. To stališče pa je popolnoma napačno in zmotno v svetu, ki je že pred davnim premagal naziranje, da bogastvo narekuje politične oblike. Revni delavec ima prav enake pravice kakor bogataš. Ni mogoče razumeti, kako morejo ljudje, ki mislijo demokratsko, na mednarodnem terišču opravičevati večji pomen velikih kakor malih držav. Veliki zavezniški narodi nameravajo v skladu z zamislijo, ki je bila izražena s pojmom »štirih velikih zaveznikov«, izvajati brezpogojno nadvlado nad vsemi evropskimi narodi.

Proti tem gospodovalnim stremljenjem pa nastopajo male države, ki hočejo pri mirovnih obravnavah dobiti svoje pripadajoče mesto. Vsevprek govore, da imajo velike sile pravico izreči zadnjo besedo, češ da največ žrtvujejo in nosijo vso težo sedanje vojne. Dvomim, da bi mogli biti ti razlogi odločilni. Male države trpe zavoljo napak, ki so jih zakrivile velike sile in te napake se v škodo malih držav vnovič ponavljajo. Nikakor ne smemo biti, da bi devali v nič veljavo malih narodov. Če hočemo ostati zvesti demokratskim načelom, potem ni dovoljeno zlorabljati demokracije zato, da bi uvedli sistem, ki bi dal vso oblast v roke nekaj silam.

Van Cleffensovo pismo je v Londonu vzbudilo velik nemir toliko bolj, ker ne izraža le mnenja begunskih vlad, pač pa tudi več angleških političnih skupin.

Vesti 26. marca

Turški listi poročajo, da je državo zajel nov val draginje kljub vladnem nadzorstvu nad cenami. Zadnje dni so se nekatera živila podražila za 15 odstotkov.

Ameriška trgovska mornarica potrebuje 80.000 častnikov in mornarjev, katerih pa šole ob tihomorski obali ne morejo dati, piše list »Wallstreet Journal« ter dostavlja, da je pomanjkanje najobčutljivejše glede strojniškega osebja.

Angleško poštno ravnateljstvo sporoča, da je vsa angleška pošta, zbrana med 25. januarjem in 6. februarjem in namenjena za Portugalsko in njene otoke, izgubljena.

Na lastno prošnjo je bil odstavljen finski poslanik v Stockholmu. Na njegovo mesto pride grof Gripenberg, dosedanji zastopnik finske vlade v Vatikanu.

Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo 41 seznam potopljenih nasprotnikovih ladij.

V Angliji so zaprli 150 tekstilnih tovarn, da bodo lahko zaposlili odpuščeno delavstvo pri oboroževalni industriji.

Draginja v Združenih državah vedno bolj raste, kar je razvidno iz naslednjih številk: Leta 1941 so veljale življenjske potrebščine za ameriško prebivalstvo 18 milijard in 68 milijonov dolarjev, medtem ko so veljale v letu 1942 27 milijard in 747 milijonov dolarjev, kar pomeni, da se je v enem letu vse podražilo za 50 odstotkov.

Pismo, ki razkriva bolečine stoterih slovenskih mater

Partizanske poveljnike je zelo zanimalo, kako so uspele njihove »osvobodilne« akcije v Suhi Krajini. Zato je pač bilo treba »junaške« partizanske straže, da bi pregledala ta teren in prinesla v Dolenjo vas pri Ribnici poročila. Res so odšli štirje partizani na to pot, ki pa je bila kaj kratka. Prišli so do Tisovca, toda budno stražarsko oko je takoj zapazilo 4 sumljive osebe, ki so se bližale taborišču. Padel je strel in že se je zvrnil vodja čete Kunaver Drago. Kmalu zatem je stražarska krogla težko ranila še enega od partizanske straže, ostala dva pa sta zbežala in eden od njiju se je s strojnico javil vojaškemu poveljstvu. Pri Kunaverju so našli pismena naročila, ki jih mora v tej noči izvršiti. Poizvedeti mora, koliko ljudi je padlo v boju, kaj mislijo ljudje o njih, kako se ljudje počutijo v »osvobojenem ozemlju« in o partizanskih legionarjih in njihovem gibanju.

V žepu ustreljenega Kunaverja Draga so našli tudi pismo njegove matere, iz katerega tako jasno odseva, koliko morajo premnoge slovenske matere pretrpeti zaradi svojih neposlušnih in zapeljanih sinov. Pismo je bilo pisano okrog božiča in je naslednje vsebine:

»Dragi moj sinko Drago! Bog ve, v kakšnem položaju te bodo našle te moje vrstice, toda vedi, da kakor so okorno pisane, so zadnje prošnje in opomini Tvoje ljubeče matere. Dobro veš, moj sinko, kako sem Te opominjala pred mnogimi meseci, da se ne druži z zločinskimi ljudmi, ki so našemu narodu prizadejali toliko gorja in trpljenja. Kako vroče so bile moje prošnje tedaj, pa si jih zavrgel, češ: kaj razumete Vi, mi smo napredni, politika ni za stare ženske. Ali se še spominjaš, kako sem jokala jaz in vsi domači, ko si skoraj brez slovesa zapustil dom in našo zemljo. Kako lahko bi bil še danes v službi kot železničar, kakor so še Tvoji tovariši, pa nisi hotel, ampak si šel, da še Ti pomagaš uničevati naše ubogo ljudstvo.

Morda Te bodo te vrstice dobile na bojnih poljanah. Dragi moj sinko! Samo eno prošnjo imam še do Tebe. Ko me že nisi poslušal takrat, ko si odhajal na izgubljena pota, me poslušaj vsaj danes. Morda Te bo krogla zadela na Tvojem potu, zato Te prosim, obudi kesanje (dvakrat podčrtano), da se tako pokesaš za vse grehe in zločine, ki si jih storil pred Bogom in narodom. Zdi se mi, da se najine poti v življenju ne bodo srečale več, zato mi usliši vsaj zadnjo prošnjo, da se spokoriš nad svojimi grehi.

Zadnji pozdrav od Tvoje ljubeče matere.«

Takole danes joka sto in sto slovenskih mater nad svojimi zapeljanimi sinovi. — Bog ve, kakšna bodo srečanja z njimi?

Zadnja pot Toneta Blaja

Ljubljana, 27. marca.

Zemlja na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani je sprejela včeraj spet vase truplo borca proti narodnemu zlu tovariša Blaja, tehnika iz Ljubljane. Šele kasno dopoldne smo zvedeli po Ljubljani, da so pripeljali Tonetovo truplo v kapelico sv. Antona na Žalah, in za popoldanski pogreb, vendar se je kljub temu zbralo ob pol petih popoldne okrog njegovega groba mnogo pokojnikovih prijateljev in tovarišev. Tonetovi tovariši — soborci — niso mogli priti v velikem številu, kajti oni nadaljujejo prav te dni odločilne borbe proti komunističnim tolpam na zemlji v Ribniški dolini, na katero je bil pokojni Tone Blaj tako navezan. Tone, on je poznal škodo ljudstva, ki jo je povzročilo komunistično brezboštvo, zato pa je stopil v kader tistih pogumnih sinov, kakor tudi njegovi dobri tovariši junaki Mate Edvard, Lovšin, Oražem in mladi, šele 18 letni Hren Jakob, ki so prav tako padli za boljšo bodočnost naše zemlje in zopet sejali zrna, da bi rodila nove sadove. Imena vseh junakov, ki so padli v največji borbi za ohranitev naših domov, so zapisana v srcih naroda. Nihče jih ne more izruvati, kakor ne more vihar izruvati hrastov naših gora.

Te besede so prišle iz vseh navzočih, ko so poslušali poslovilni govor g. Jana, ki je kpregovoril Tonetu ob odprtem grobu. Tone! Ti si padel, ker je Bog tako hotel! Nisi se ustrašil niti največjih žrtev, padel si v pravičnem boju kot junak in zapustil ženo in otroka. Tvojo žrtev more poplačati samo Bog, vsem tovarišem pa si ostal s svojimi padlimi soborci zgled vztrajne in junaške borbe proti uničevalcem našega naroda. Počivaj v miru, Tone, Tvoji prijatelji obljubljajo, da so pripravljeni iti za Tabo, če tako Bog hoče in če to koristi našemu narodu!

Grdadolniku Janezu v slovo

Brezbožni komunizem se je zaklel, da hoče uničiti slovenski narod, da mu hoče iztrgati njegovo vero, razrušiti temelje, na katerih smo Slovenci v ljubezni do Boga in do bližnjega gradili svoje narodno življenje. — Brezbožni odpadniki našega naroda so se namenili uprizoriti na Slovenskem to, kar so njihovi komunistični tovariši uprizorili v Rusiji, Mehiki in Španiji ter drugod! Našo lepo slovensko zemljo so pokrili s tisoči grobov, v katerih počivajo ostanki razmrcvarjenih, do smrti mučenih teles zato, ker so njih srca preveč ljubila Boga in svoj narod. Strahotni spomeniki v obliki ožganih zidov pričajo, kje so stali slovenski kmečki domovi, ki so morali zgoreti, ker je bil križ preveč trdno zasidran v kotih njihovih hramov. Proti temu uničujočemu komunizmu se je dvignilo slovensko ljudstvo z neizprosno voljo, da hoče preprečiti njegovo zmago.

In Ti, Piškov Janez, si bil med prvimi, ki so razumeli, da slovenskega naroda ne bo mogoče rešiti pred navalom brezbožnega komunizma samo s potrpežljivim čakanjem. Ti si bil med prvimi, ki se niso tolažili z upanjem, da bodo komunisti odnehali in se spametovali, kakor je to delalo toliko drugih Slovencev. Kot sin verne slovenske kmečke hiše, globoko zasidran v spoštovanju božjih zapovedi, si takoj ob nastopu komunističnih uničevalcev spoznal, da bo treba okrog naših vasi podobno kot v turških časih zgraditi okope. Videl si, da se bodo na teh okopih morali postaviti v bran pred kajnovskim morilcem vsi tisti slovenski možje in fantje, ki jim je še sveta vera v Boga in jim srce še bije v ljubezni do narodovih svetinj. Brez cincanja in pomislekov si šel na delo. Bodril in hrabril si može in fante domače župnije in preko njenih mej, naj se ne dado ustrahovati pritisku komunističnih priganjačev, ki so tudi po lepi šentjoški župniji stegovali svoje roke. In da ni komunistična zastava zaplapolala pri Št. Joštu, je bila Tvoja zasluga. V borbah si bil vedno prvi, vedno neustrašen junak. Preziral si nevarnost in smrt, zavedajoč se, da je Bog gospodar življenja in smrti, da Te bo on čoval, dokler se bo Njegovi nedoumni Modrosti zdelo to potrebno. In Bog Te je varoval in čuval vse do poslednje največje zmage, katero je protikomunističnim borcem naklonil za ceno Tvojega življenja.

Z globoko žalostjo v srcu stoje danes ob Tvojem grobu Tvoji starši, brat in sestre, velika žalost teži srca Tvojih hrabrih sobojevnikov, ki bi se radi s Teboj v svoji sredi veselili velike zmage. Čeprav pa se vsi, ki stojimo ob Tvojem svežem grobu zavedamo silne, največje izgube, ki smo jo utrpeli s Tvojo smrtjo, nas tolaži zavest, da si umrl kot junak, ki se ni pomišljal žrtvovati svoje mlado življenje za rešitev svojega naroda. Tolaži nas vera v neskončno božjo Modrost, ki najbolje ve, kdaj je potrebno človeka poklicati pred božji prestol. Prepričani pa smo, da Te je Bog v svoji neskončni ljubezni in pravičnosti že nagradil za Tvojo zvestobo.

Nam vsem pa, ki nam je Bog namenil še

Nam vsem drugim pa boš ostal svetal zgled vernega slovenskega fanta, ki je bil neustrašen borec za pravico in resnico. Zlasti Te ne bodo nikdar pozabili šentjoški fantje, katerim si bil zgleden tovariš, vodnik in prijatelj. V njih srcih berem sklep, da hočejo biti Tvoji posnemalci.

Tvoja smrt je velikanska izguba in žrtev za Tvoje drage domače in za vso šentjoško župnijo. Toda ta žrtev nam je poroštvo, da bo Bog blagoslovil vse naše prizadevanje za zmago Križa nad brezboštvom. Tvoja žrtev nam vzbuja trdno vero, da bo nad slovenskimi domovi kmalu zopet vladal samo Križ Kristusov. Tako upamo, da Tvoja žrtev ne bo zaman.

Zato, junak, počivaj v miru!

Izmena strokovnjaka pri Združenju šolnikov

Namesto fašista prof. Salvatorja Spadara se imenuje za strokovnjaka pri Združenju šolnikov Ljubljanske pokrajine fašist prof. Evgen Duprè-Theseider.

Ob odsotnosti se lahko da nadomestovati po fašistu prof. Deciju Giaconu.

Opozorilo Prehranjevalnega zavoda

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za ljubljansko pokrajino:

Ugotovilo se je, da je zmanjkalo iz paketa, poslanega občini Ježica (Ljubljana) 5 celih živilskih nakaznic za mesec april, in sicer s številkami 114109, 114110, 114111, 114112, 114113, ki niso izpisane in so brez pečata.

Te živilske nakaznice so neveljavne, na kar posebno opozarjamo vse trgovce in gostinske obrate, ki so dolžni prijaviti pristojni oblasti vsakogar, ki bi predložil katero izmed teh nakaznic.

Ponovno opozarjamo trgovce in gostinske obrate, da ne smejo sprejemati samih odrezkov, ki so od nakaznice že odrezani.

Razdeljevanje racioniranih živil v aprilu

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča:

Meseca aprila 1943-XXI bodo dobili potrošniki sledeča racionirana živila:

1. **Na navadno živilsko nakaznico** (za vse potrošnike): dnevno 150 gr kruha ali **124 gr** krušne moke ali **225 gr koruzne** moke; na odrezkih za kruh s rčno barvo tiskana poličina »130 gr« **ne** velja.

Mesečno: 800 gr testenin
1200 gr riža
500 gr sladkorja
100 gr masti
200 gr masla
1 del olja
100 gr mila
600 gr soli
200 gr fižola na odrezek »A« (samo na ljubljanske živilske nakaznice).

Glede delitve sira bodo potrošniki pravočasno obveščeni.

2. **Na dodatno živilsko nakaznico »SD I«** (za ročne delavce): 150 gr kruha ali **124 gr**, krušne moke ali **225 gr** koruzne moke dnevno.

3. **Na dodatno živilsko nakaznico »SD I +II«** (za delavce pri težkih delih): dnevno 250 gr kruha ali **206.6 gr** krušne moke ali **375 gr** koruzne moke ter mesečno: 400 gr riža in 200 gr testenin.

4. **Na dodatno živilsko nakaznico »SD I + II + III** (za delavce pri najtežjih delih): dnevno 350 gramov kruha ali **289.3** krušne moke ali **525 gr** koruzne moke ter mesečno 400 gr riža in 200 gr testenin.

5. **Na dodatno živilsko nakaznico za kruh za bolnike in »SDL«** (za lažja opravila): dnevno 100 gr kruha ali **82.6 gr** krušne moke ali **150 gr** koruzne moke.

6. **Na dodatno živilsko nakaznico »GMa«** (za otroke od 0—3 let):
900 gr riža mesečno,
100 gr testenin mesečno,
500 gr sladkorja mesečno (odrezek velja za mesec april!)
750 gr marmelade mesečno, in sicer 500 gr na že določeni odrezek in 250 gr na odrezek št. »6« (samo na ljubljanske živilske nakaznice).

7 **Na dodatno živilsko nakaznico »GMb«** (za otroke od 3—9 let): 500 gr marmelade mesečno (samo na ljubljanske živilske nakaznice).

8. **Na dodatno živilsko nakaznico »GMc«** (za mladino od 9—18 let) 50 gr. kruha ali 41.3 gr krušne moke ali 75 gr koruzne moke dnevno, 500 gr marmelade mesečno (samo na ljubljanske živilske nakaznice).

9. **Meso.** Začenši z mesecem aprilom se bo razdeljevalo meso na sledeči način: vsak potrošnik se mora vknjižiti pri svojem mesarju, ki bo pritisnil svoj žig na zato določenem mestu na zadnji strani navadne živilske nakaznice; tedenska dobava mesa se bo vršila potom odrezkov C, D, E in G iste nakaznice.

Razpust občinskih uprav na Blokah in v Begunjah

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je razpustil občinski upravi na Blokah in v Begunjah. Za izrednega komisarja v občini Bloke je imenovan Josip Rudolf, sin pok. Ivana in pok. Tereze Marinšek, za občinskega komisarja v Begunjah pa Kranjc Jakob, sin pok. Antona in pok. Ane Lovko. Pristojna okrajna komisarja sta pooblaščena izvesti ta ukaz.

Nov čas zatemnitve

Od jutra 29. marca do nadaljnje odredbe je treba zatemniti svetlobo od pol devetih zvečer do pol sedmih zjutraj.

Druga določila iz odredbe z dne 6. junija 1941-XIX ostanejo neizpremenjena.

Pogreb dr. Frana Tominška

Velika množica Ljubljančanov in planincev se je zbrala včeraj popoldne na Žalah, da bi pospremila k večnemu počitku veterana slovenskih planincev in pionirja slovenske planinske organizacije dr. Franca Tominška. Lepo število vencev je krasilo krsto. K pogrebu so prišli zastopniki številnih društev, oblasti, odvetniške zbornice, sodišča in planinskih društev. Po cerkvenih obredih je stopil na govorniški oder predsednik Slovenskega planinskega društva dr. Pretnar in podal opis dela in zaslug pokojnega dr. Tominška ne le za organiziranje slovenskih planincev, pač pa tudi za razvoj planinstva sploh. Prav tiste čase, ko si je slovensko planinstvo gradilo prve postojanke in ko je bilo delo najtežavnejše, je bil dr. Tominšek med prvimi pionirji. Dolga leta je pokojnik svoj prosti čas posvečal napredku društva. Za dr. Pretnarjem je spregovoril v imenu »Skale« prof. Janko Ravnik. Nato so planinci dvignili krsto in jo ponesli prav do groba. Tam je pokojniku izrekel pozdrav v slovo planinec.

Tako se je Ljubljana poslovila od moža, ki je bil delaven planinec in spoštovan odvetnik, tih in skromen delavec in neugnan ljubitelj rodne grude. Pokojnemu dr. Tominšku večna slava!

Hud partizanski poraz pri Dobrovi

Dobrovška vaška straža ima zadnje čase izredne uspehe v boju s tamkajšnjimi partizanskimi tolpami. Dne 22. marca je šla večja skupina fantov v Besnico pri Brezju, kjer so partizani imeli majhne utrdbe. Prva skupina 10 fantov je kmalu prišla v borbo in ubila 14 partizanov, ki jih je presenetila. Ko so stopili v boj še ostali fantje, je padlo še pet partizanov, ujeli pa so sedem živih, med njimi nekaj ranjenih. Blizu kraja spopada so fantje našli 30 kv. metrov široko jamo. V njo so partizani metali žrtve in svoje mrliče. Jamo bodo pregledali.

Dva dni pred tem uspelim napadom so ujeli dva partizana: Sengel Stanka iz Kozarij in Boben Jožeta iz Device Marije v Polju. Poslednji je bil politkomisar 2. čete I. bataljona dolomitskega odreda. Tu je imel več važnih funkcij. Sedaj pa ga je roka pravice zanesljivo prijela in ne bo ušel več.

Razdeljevanje krompirja

Prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino sporoča, da bodo od sobote 27. t. m. dalje potrošniki v Ljubljani dobili na februarske odrezke krompirjevih nakaznic po pol kilograma krompirja po ceni 2.10 za beli in 2 liri za rdeč krompir. — Krompir pa bodo razdeljevale naslednje tvrdke: Kmetijska družba, Novi trg 3; Šarabon A., Zaloška cesta, Gregorc & Co., Bleiweisova 15.

44

Zamolčani Napoleon

In čudno, »ravno zmaga treh nekatoliških držav nad Napoleonom je papežu omogočila vrnitev v Rim«. Iz življenja našega Gospoda Jezusa Kristusa vemo: Ko je Hebrejec Herod stregel po življenju zasovraženega »judovskega kralja«, so namesto Hebrejca Heroda prišli trije poganski knezi (»trije kralji z Jutrovega«) in se mu poklonili. Katoličan Napoleon je hotel papeža oropati njegovega vladarstva, trije nekatoliški vladarji pa so po padcu ošabnega cesarja hiteli obiskovati papeža Pija VII., ga pozdravjati in se mu klanjati.

Car Aleksander je bil zadržan in ni mogel sam priti, zato je leta 1819 v svojem imenu poslal velikega vojvodo Mihajla, svojega brata, naj izroči papežu njegove pozdrave in naj mu sporoči njegove najboljše čestitke. Angleški prestolonaslednik je poslal leta 1819 v Rim prvega slikarja svoje dežele, znamenitega Thomasa Lawrenca, naj upodobi in ohrani večnosti papeža Pija VII. in kardinala državnega tajnika Consalvija za slikarsko zbirko windsorskega gradu. Nazadnje se je prišel leta 1822 poklonit papežu pruski kralj Friderik Viljem s svojima dvema sinovoma in z Aleksandrom Humboldtom, ki je bil eden izmed največjih učenjakov tistega časa.

Nasprotje.

Doslej smo ugotavljali presenetljiva ali vsaj zanimiva vzporedja med usodo, ki je v ujetništvu doletela papeža, in usodo, ki je doletela Napoleona. Toda proti koncu prvega dejanja igre se vzporedje spremeni v hudo nasprotje. Slovo tistega Napoleona, ki je hotel ponižati, streti in poteptati papeža, od njegovega kraljestva je bilo silno sramotno, poniževalno in nečastno, medtem ko je bila istodobna papeževa vrnitev v Rim slovesna, zmagoslavna, veličastna, slavna in zmagovita.

Že ob svojem odhodu na otok Elbo se je Napoleon lahko prepričal, da se je ljudstvo obrnilo zoper njega. Kolikor bolj se je bližal jugu Francije, toliko glasnejše krike je slišal: »Dol s trinogom! Smrt trinogu!« V Avignonu je množica hotela, da bi ji izročili »Korzičana«, da bi ga raztrgala in vrgla v Rodan. Ko je prišla iz Orgona novica, da drhal čaka Napoleona, da bi ga obesila, je cesar oblekel kroj tujega častnika, pripel nanj bourbonsko znamenje (ki ga je tako sovražil) in potoval dalje, nenehoma menjaje prostor v vozilu. Ta potreba po skrivanju, preobleki in uganjanju nekakšne norčije mu je priklicala solze v oči. Za ljudsko razpoloženje je bilo značilno tudi vedenje orgonskega župana. Ta se je Napoleonu ob njegovi vrnitvi iz Egipta do tal priklonil, zdaj pa je v nagovoru ljudstvu, ko je govoril o cesarju, ki se je odpravljal na Elbo, zakričal: »Lastnoročno ga bom obesil! Maščevati se hočem nad njim!« Kardinal Pacca piše, da je ponekod na svojem potovanju iz Usetza v Milan videl, kako so metali Napoleonove kipe v vodo.

Po Waterlooju se je moral Napoleon še bolj prepričati, da ga je Francija zavrgla in da je srečna, ko njen nekdanji cesar vendarle odhaja. Po pričevanju nekega sodobnika so novico o njegovi odpovedi prestolu sprejeli z navdušenjem, ki je mejilo na blaznost. Vojvoda Davoût, francoski maršal, nekdanji poveljnik cesarske straže, ki je bil z Napoleonom vred vzgojen v briennski vojaški šoli in se je lahko ponašal s tem, da je užival njegovo polno zaupanje, je junija leta 1815 še klečal pred cesarjem. Devet dni pozneje pa je že rekel Flahautu: »Vaš Bonaparte ne mara oditi. Toda treba se je rešiti njegove navzočnosti. Zdaj je nadležen. Če si domišlja, da se bomo še zanimali zanj, se silovito moti. Nič več ne maramo slišati o njem. Recite mu, naj gre, kajti če ne pojde, ga bom dal takoj prijeti, celo sam ga bom prijel.« In Fouché, nekdanji Napoleonov minister, mu je zaukazal, naj čimprej odide. Napoleon se je čutil tako malo varnega v svoji deželi, da se je rajši predal v roke svojemu največjemu sovražniku.

Docela nasprotno je bilo ljudsko čustvovanje med papeževim potovanjem proti Rimu, ki je bilo ob istem času kakor Napoleonov odhod v pregnanstvo.

Začasna francoska vlada je takoj dne 2. aprila sprejela glede papeža tele sklepe: »Začasna vlada je z obžalovanjem zvedela za ovire ki so branile papežu vrnitev v njihovo državo, in boli jo nadaljevanje takih žalitev, ki jih je Napoleon Bonaparte prizadejal Njegovi Svetosti, zato zaukazuje, naj se takoj odstranijo ovire, ki so bile na poti Njegovi Svetosti na potovanju in naj se mu vsepovsod izkaže spodobna čast. Svetnim in vojaškim oblastem je zaupana izpolnitev tega povelja.«

Resnično je bilo papeževo potovanje zmagoslavje brez primere, ki ga je spremljalo navdušeno veselje vesoljne cerkve. Kamor koli je prišel, so ga sprejeli z brezmejnim navdušenjem, ki ga nikoli prej ni doživel, in z vriskanjem, ki je samo od sebe vrelo iz src. Na mnogih krajih so množice odpregle konje od papeževe kočije, da so jo same peljale. Vsak je hotel videti in pozdraviti papeža ter dobiti blagoslov. Ponoči so razsvetljevali ceste in trge ter ga spremljali. Pred sprevodom in za njim so šli s svetilkami, baklami in umetnim ognjem ter prazničnim pritrkavanjem zvonov.

Chateaubriand, sodobnik, priča in očividec, piše: »Papež je potoval med veselimi spevi, solzami in trjančkanjem. Živel papež! Živel cerkveni poglavar! so mu klicali in vzklikali. Niso mu izročali mestnih ključev, niso mu grmadili za ceno krvi in ubojev pridobljenih zemlja, ampak prihajali so bolni, da bi jih ozdravil, zaročeni, da bi molil zanje, in matere, ponujajoč mu svoje otroke, da bi jih blagoslovil. Doma so ostali samo tisti, ki niso mogli hoditi. Romarji so ostajali čez noč zunaj, da so mogli pozdraviti osvobojenega papeža. Protestanti so ginjeno govorili: ‚To je največji mož tega stoletja!‘« In vse to na francoskih tleh. In tega veselja, praznika in počeščenja, kakor tudi pripominja Chateaubriand, se niso udeleževali samo katoličani, ampak tudi pripadniki drugih ver.

Murat, Napoleonov svak in neapeljski kralj, je dne 4. aprila 1814 pisal papežu: »Sveti oče, ker me je vojaška sreča napravila za vladarja ozemlja, ki je bilo last Vaše Svetosti, ko ste morali zapustiti Rim, ga zdaj vračam v Vašo oblast in se Vam v korist odpovedujem svojim pravicam, ki jih imam kot osvojitelj teh dežel.«

DRVARKA MARIJA

TOMAŽIČ JOŽE — BERANEK JOŽE

55.

Stara drvarka je držala v naročju svojega najmlajšega otročička in tako sta stali dve materi druga pred drugo: drvarka s kopico otrok in Marija z graščakovim edincem.

»Hudo je na svetu!« je vzdihnila Marija, medtem ko je drvarka modrovala, naj bi vsi ljudje živeli skromno in pošteno kot drvarji na visoki planini, dobri Bog pa naj bi dal preresnim malo pravega veselja, norim vsaj nekaj pameti, staršem polno kočo otrok, otrokom pa prave starše, strogega očeta in dobrosrčno mater, pa bo dobro vsem!

»Prav praviš in misliš!« ji pritrdi Marija. »Vsakemu nekaj onega, česar nima! — Tebi ne manjka otrok in otrokom ne staršev. Vidiš, tale siromaček pa je brez matere, brez pravega očeta!«

56.

Zdaj pristopi drvarka k Mariji ter se ji zazre v mile oči in pravi:

»Če je siromaček, pa ga daj meni v rejo, kajti pri tolikih ustih se ena več pri skledi ne bodo poznala! Čigav pa je?«

»Mati mu je že umrla, trdosrčni oče pa zanj ne mara, ker je dečko siromaček, norček trde glave. Ničesar si ne more zapomniti, ker vse sproti zopet pozabi. Doslej zna le štiri besede: oče, mati in Drvarka Marija, a sčasom se bo že naučil govoriti med tvojimi otroci. — Ali bi ga res vzela?« jo je boječe povprašala Drvarka Marija.

»Tebi na ljubo ga vzamem. Pri tolikih siromakih še eden več, to vendar ni nič čudnega!« je dejala stara drvarka odkritosrčno in ji ponudila roko.

Skladateljski večer Saše Šantla

Snoči je bila v veliki filharmonični dvorani pomembna umetniška prireditev — koncert glasbenih del skladatelja Saše Šantla ob njegovi 60 letnici rojstva. Pred skoraj razprodano dvorano je za uvod spregovoril o Saši Šantlu kot skladatelju in slikarju docent Glasbene akademije Marijan Lipovšek.

Skladatelj in slikar Saša Šantel se je rodil 15. marca 1883 v Gorizii; že v domačem krogu je dobil veselje do glasbe, saj so celo prirejali domače koncerte, pri katerih je igral prvo violino. Po domačem glasbenem pouku je nadaljeval glasbeni študij na Dunaju, kjer se je že udejstvoval v komponiranju. Od takrat je umetnik Šantel bogatil našo glasbeno književnost in je kot tak sodeloval pri glasbenem listu »Novi akordi«. Njegova nekoliko romantična glasba je nastala iz srčne potrebe ter kaže po svojih motivih poznavanje naše narodne pesmi; glasbene učitelje in vzornike pa je našel pri čeških in ruskih skladateljih.

Po uvodni besedi docenta M. Lipovška je kot prvo točko snočnjega koncertnega sporeda nekoliko dolgo »Koncertino za violino in klavir« odlično odigral naš priznani umetnik na violini g. A. Dermelj. Sledile so tri klavirske skladbe: »Improviso«, »Invencija« in »Spomini«, ki jih je s tenkočutno tehniko podala pianistka Marta Bizjakova. Operna sopranistka Manja Mlejnikova pa je z njej tako lastno prikupnostjo zapela »Galebe« in otožno »O, vprašam vas!« Tej pevski točki je sledil nastop Ljubljanskega komornega tria, ki ga tvorijo umetniki: violinist A. Dermelj, violončelist Čenda Šedlbauer in pianist M. Lipovšek. Naš dobro znani trio je dovršeno odigral I., II. in IV. stakek iz klavirskega tria. Priljubljena Manja Mlejnikova je zapela z velikim občutkom pesmi »Kam?« in »Ob zatonu« ter žela za svoje umetniško podajanje veliko odobravanje. Dve skladbi za violo, in sicer »Amanitski motiv« in drugi stavek iz sonate za violo in klavir je odigral g. I. Žižmond in s svojo dovršeno igro navdušil. Prav tako sta sledeči klavirski skladbi »Adagio« in »Nemir« bili med najboljšimi klavirskimi skladbami tega večera; zaigrala ju je z odlično tehniko in čustveno Marta Bizjakova. Največ zanimanja pa je bilo za prvi nastop šolskega zbora Glasbene Matice, ki je odpel z dobro dinamiko in čisto intonacijo dve triglasni zborovski pesmi s spremljevanjem klavirja, in sicer »Mala prestica« ter »Ribič«; obe sta imeli mali pevski solo, ki ga je neka zboristka krasnega glasu sigurno odpela. Številen mladinski zbor (v katerem pa je že precej starostnih razlik, zato tudi barvno glasovnih) ima pač svojega najboljšega pevskega učitelja v dirigentu Mirku Poliču in hvaležno občinstvo je obema z dolgotrajnim ploskanjem dajalo izraza svojega zadovoljstva.

Posamezne pevske in violinske skladbe je decentno spremljal na klavirju pianist Marjan Lipovšek ter prejel za svoje umetniško spremljanje šopek nageljčkov. Prav tako so bili s šopki nagrajeni Manja Mlejnikova, Marta Bizjakova in Žižmond.

Po retrospektivni slikarski razstavi v Jakopičevem paviljonu ter po koncertni točki »Suita za godalni orkester«, ki je bila v celoti izvajana na zadnjem našem simfoničnem koncertu, se je v vrsto jubilejnih prireditev uspešno uvrstil še snočnji skladateljski večer na katerem so jubilanta navdušeno pozdravljali.

Koncertnega večera so se udeležili poveljnik XI. Armadnega zbora Eksc. general Gambara, Zvezni podtajnik Orlandini in drugi odličniki.

Jutrišnji nogometni spored

Vič:Žabjak ob 14; igrišče Hermesa, predtekma.

Mars:Tobačna tovarna ob pol 16; igrišče Marsa za Kolinsko tovarno.

Vič jun.:Žabjak jun. ob pol 15; igrišče Marsa.

Mladika:Korotan ob pol 11; igrišče Marsa.

Državno prvenstvo:

(A razred) Liguria:Torino, Atalanta:Venezia, Lazio:Milano, Bologna:Vicenza, Bari:Fiorentina, Ambrosiana:Roma, Livorno:Genova, Juventus:Triestina. (B razred) Pescara:Pisa, Savona:Pro Patria, Cremonese:Novara, Udinese:Alessandria, Siena: :Modena, Palermo: Brescia, Anconitana:Fanfulla, Mater:Spezia, Padova:Napoli.

Hermes : Ljubljana

Po daljšem odmoru se bosta v nedeljo na lepem šišenskem stadionu pomerili enajstorici prvaka Ljubljane in pa vztrajno moštvo Šiškarjev. Šiškarji so letos odigrali šele eno tekmo, v kateri pa so gladko odpravili Marsa s 6 : 2. Ker je tudi Ljubljana dobro izrabila proste termine za nekatere nastope z vojaškimi moštvi in je v njih dokazala, da je v prav dobri formi, bodo prijatelji nogometa v nedeljo gotovo deležni lepe in napete borbe. Ker bo nedeljska tekma le pičlih 14 dni pred začetkom prvenstvenega plesa, bo pokazala že precej jasno sliko, v kakšni formi sta obe moštvi in s kakšnimi močmi razpolagata.

Začetek zanimive tekme bo ob 15. Tudi za predtekmo je preskrbljeno in se bosta v njej pomerili moštvi II. razreda Vič in Žabjak. Predtekma se bo začela ob 14.

Najboljša bolgarska zgodovinska povest

Ljubezen kraljične Sofije

spisal Zagorčinov

je izšla v »Slovenčevi knjižnici«

Dobite jo po vseh knjigarnah in trafikah. V kratkem bo izšel »PILATUS«, roman iz švicarskih gora, in »PRAVLJICE« Božene Nemcove II. del.

Ljubljana

Koledar

Sobota, 27. sušca: Janez Damaščan, spoznavalec in cerkveni učenik; Rupert, škof; Lidija, mučenica.

Nedelja, 28. sušca: brezimna; Janez Kapistran, spoznavalec; Sikst III., papež.

Obvestila

Nedeljsko zdravniško dežurno službo bo vršil od sobote od 20. ure do ponedeljka do 8. ure zjutraj mestni višji zdravnik dr. Ciber Franc, Ljubljana, Štefanova ulica 7.

Uradništvo Zavoda za socialno zavarovanje v Ljubljani je zbralo v počastitev spomina svojega tovariša podžupana Pogačnika iz Dev. Marije v Polju za njegove otročičke 2400 lir. Bog plačaj!

Za onemogle, stare Ljubljančane v mestnem zavetišču v Japljevi ulici je podarila rodbina Franca Lukiča 200 lir namesto cvetja na krsto dr. Franca Tominška. Županstvo izreka dobrotniku onemoglih Ljubljančanov najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

Vodstvo v Šantlovi retrospektivni razstavi. V nedeljo, dne 28. t. m. bo v Jakopičevem paviljonu predaval o razstavljenih slikah in grafikah akademski slikar profesor Mirko Šubic. Umetnost ljubeče občinstvo vabimo k obilni udeležbi. Vodstvo se bo začelo točno ob 11. uri.

Rokodelski oder bo v nedeljo ob pol 6 popoldne uprizoril Klabundovo dramo »Praznik cvetočih češenj«, ki je do dna prevzela številne gledalce. Mnogo si jih je delo drugič ogledalo in še obljubljajo svoj obisk. Miselno veličino in lepoto tega izrednega dela je mogoče primerjati le z omamo glasbene melodije. Opozarjamo na predprodajo vstopnic, ki bo v nedeljo od 10—12 in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrarkova 12-I., desno.

Spored nedeljske proslave v frančiškanski dvorani je naslednji: Govor, deklamacije in lepa mladinska igra pisatelja Mirka Kunčiča *»Triglavska roža«*. Pričetek proslave ob petih popoldne. Vabimo starše, da na to proslavo pripeljejo svoje otroke, katerim je namenjena ta proslava. Priporočamo, da si vstopnice preskrbite v predprodajo v trgovini Sfiligoj in na dan predstave pri dnevni blagajni.

Prijave tujcev. Sindikat hišnih posestnikov opozarja, da poteče rok za prijavo najemnikov-tujcev 1. aprila t. l. Prijaviti se morajo: a) osebe, ki imajo državljanstvo kake druge države; b) osebe, ki so se priselile v pokrajino po 11. aprilu 1941; c) osebe brez državljanstva, razen bivših jugoslovanskih državljanov. Priporoča se, da se pošljejo prijave na pristojno oblast priporočeno po pošti. Tiskovine se dobijo v pisarni sindikata hišnih posestnikov, palača Bata/II.

Vrtnarski odsek Sadjarske in vrtnarske podružnice Ljubljana I priredi v ponedeljek, dne 29. t. m. ob 18. (šesti) uri zvečer v dvorani Kmetijske družbe na Novem trgu št. 3, predavanje »O spomladanskem delu na vrtu«. Predaval bo g. nadzornik Josip Štrekelj. Po predavanju razgovor o zamenjavi semen. Člani in gostje vabljeni.

Opozarjamo na XI. simfonični koncert letošnje sezone, ki bo v ponedeljek, dne 29. t. m. v veliki unionski dvorani. Spored koncerta bo naslednji: 1. Beethoven: Egmont — predigra; 2. Beethoven: Koncert za klavir in orkester v G-duru št. 4, op. 58. Solist pianist Marijan Lipovšek; 3. Premrl: Dva pastorala; 4. Mascagni: Intermezzo iz opere »William Ratcliff« in Intermezzo sinfonico iz opere »Cavalleria rusticana«, 5. Smetana: Višegrad — simfonična pesnitev. XI. simfonični koncert bo vodil dirigent Samo Hubad. Na koncert, za katerega vlada veliko zanimanje, opozarjamo. Občinstvo prosimo, da zasede par minut pred pol 7 uro svoje sedeže odnosno mesta v dvorani, ker bo začetek točno ob napovedanem času. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sobota, 27. marca, ob 17.30: »Veliki mož.« Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Nedelja, 28. marca, ob 14: »V Ljubljano jo dajmo!« Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Ob 17.30: »Prava ljubezen.« Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Ponedeljek, 29. mrca: Zaprto.

Opera:

Sobota, 27. marca, ob 17: »Thais.« Gostovanje Zlate Gjungjenac. Izven Cene od 35 lir navzdol.

Nedelja, 28. marca, ob 14: »Princeska in zmaj.« Mladinska opereta. Izven. Znižane cene.

Ob 17.30: »Traviata.« Gostovanje Zlate Gjungjenac. Izven. Cene od 35 lir navzdol.

Ponedeljek, 29. mrca: Zaprto.

ROKODELSKI ODER

V nedeljo ob pol 6 popoldne bo uprizoritev Klabundove igre **»Praznik cvetočih češenj«.** — Predprodaja vstopnic od 10—12 in dve uri pred predstavo v društveni pisarni, Petrarkova 12, I. nadstropje, desno.

Edgar Wallace: 50

Žabar s krinko

Stopal je jezno sem ter tja in zadel pri tem v enega izmed železnih stojal pri peči, ki sta stala vsak ob eni strani peči. Prvo stojalo se je prevrnilo. Zdelo se je, da to ni bilo nič drugega, ko nervozna kretnja moža, ki ni več vedel, kaj naj naredi v svoji jezi. Celo Elk ni videl v tem ničesar, kar naj bi podvojilo njegovo previdnost.

»Jaz ne vem, za koga me prav imate,« je nadaljeval. »Sedaj je vse, kar vam lahko povem, to...« V tem hipu se je zvezani sunkovito pritisnil ob ploščo ob steni.

Toda Elk je bil urnejši. Zgrabil ga je za ovratnik, potegnil od sklopnih vrat, ga vrgel na tla in se je vrgel nanj. V obupu je imel Balder nadčloveške moči.

Slišati je bilo njegovo kričanje na pomoč. Na vrata je nekdo začel trkati in slišati je bilo jezno mrmranje.

Nato je bilo čuti hitro pokanje signalnih samokresov, kajti armada detektivov je drvela proti dvorcu, ne da bi pazila na signalne naprave.

Boj je bil kratek.

Šest slepih slug so zajeli in jih odvedli k policijskim avtomobilom. V zadnjem vozu sta sedela Dick in Elk in med njima aktivni policijski narednik Balder, — ki je bil številka 7, desna roka strašnega žabarja.

Iz kakšnega razloga je prišel Maitland.

Ela Bennetova se je pripravljala, da bi pripravila kosilo, ko se je oče vrnil domov. V stanovanjski sobi je postavil na tla svojo težko filmsko kamero. Ročno torbo pa je nesel ko ponavadi v spalnico. Elo je že zdavnaj minilo, da bi se čudila, da je oče vedno zapiral svojo prtljago v svojo sobo. Ko je zopet prišel, je bil videti hudo utrujen in star. Globoke črte so mu obkrožale oči in bledota na licu je bila vidnejša ko po navadi.

»Ali si vse dobro opravil, oče?« ga je vprašala. To je bilo vedno eno in isto vprašanje, in John Bennett je dal tudi enak odgovor.

»Davi sem videl veliko krdelo divjih rac in naredil nekatere prav dobre posnetke.

Vsedel se je v svoj stari naslonjač zraven peči in si počasi polnil svojo pipo.

Ela je hodila sem ter tja, pogrnila je mizo in spregovrila šele, ko je začela razodevati očetu zadevo, ki jo je mučila:

»Danes je prišlo pismo od Raya,« je dejala. To je bilo po mnogih dneh prvič, da je omenila bratovo ime.

»No? In?« je vprašal Bennett, ne da bi pogledal od svojega krožnika.

»Rad bi vedel, ali si dobil njegovo pismo, oče?«

»Da, prejel sem ga,« je rekel. »Toda na to pismo nimam kaj odgovoriti. Če me Ray želi videti, dobro ve, kje me lahko najde in poišče.«

Govoril je mirno in trezno. Ona se je bala takega pogovora, ker je pričakovala, da bo oče vzrohnel, če bo spet omenila Rayevo ime.

Naskrivaj ga je pogledala in premišljevala, ali bi si ga drznila vprašati za nasvet in mu zaupala.

»Oče, rada bi ti povedala, da sem bila pred kratkim v družbi gospoda Maitlanda,« je rekla.

»Ti si mi že zadnjič o tem govorila, saj je bilo to takrat, ko si ga poiskala v uradu?«

»Ne, oče. Ali se še spominjaš tistega jutra, ko sta prišla semkaj navsezgodaj gospod kapetan Gordon in Elk? Na jutro, ko sem šla v gozd? Takrat sem odšla zdoma, da bi se sešla z gospodom Maitlandom.«

Bennett je položil nož in vilice na mizo ter jo debelo pogledal.

»Niti sanjalo se mi ni, da se bom sestala z njim,« je nadaljevala. »Toda sredi noči me je nekdo zbudil, ker je vrgel kamenček na moje okno. Mislila sem, da je Ray, ki je prišel pozno domov. To navado je namreč prej vedno imel. Večkrat se je zamudil v mestu in me je na ta način zbudil. Svitalo se je že, ko sem odprla okno, in v svoje največje začudenje sem videla pod oknom gospoda Maitlanda. Prosil me je na svoj čudno okoren način, da bi prišla dol. Ker sem mislila, da je prišel zaradi Raya, sem se oblekla ter odšla na vrt. Bila sem tako zmedena, da se te nisem upala zbuditi. Stekla sem po cesti do njegovega avtomobila. To je bilo pač najbolj čudno srečanje, kakršnega si lahko predstavljaš, kajti prav za prav ni mož ničesar povedal.«

»Ničesar?«

»Prav za prav je nekaj rekel. Vprašal me je, če bi hotela postati njegova prijateljica. Če bi to rekel kdo drugi kot gospod Maitland, bi bila zelo v strahu; toda name je vplival zelo pomirjevalno, ker je stari gospod neprestano proseče moledoval: ‚Gospodična, jest bom vam neki reku!' Toda kolikorkrat je začel govoriti, tolikokrat se je ves prestrašen ozrl okoli. Prosil me je, da bi stopila v njegov avto. Seveda sem se branila. Ko pa sem videla, da je šofer avtomobila žena, sem vstopila. Bila je zelo stara žena — njegova sestra. To je bilo najbolj čudno doživetje. Mislim, da je okoli sedemdeset let stara. Bila je oblečena ko poklicni šoferji. Nekaj bolj smešnega si ne bi mogla predstavljati. Peljala sem se z njim do gozda ter ga vprašala: Ali ste prišli morda zaradi mojega brata Raya? Toda Maitland ni prišel zaradi njega. Bil je zelo čuden, da sem postala zares nervozna. Ko pa se je možak nekoliko pomiril ter začel vsaj nekoliko trezneje govoriti, je privozil vaš avto. Zelo se je prestrašil ter se je tresel po vsem telesu. Prosil me je, da odidem ter skoraj padel predme na kolena s prošnjo, da nikomur ne zinem, da sem se sploh kdaj srečala z njim.«

»Kaj?« je rekel John Bennett, »in ti nisi ničesar izvedela?«

Ela je odkimala.

»Polovice tega, kar je povedal, nisem mogla sploh razumeti. Govoril je polglasno in rekla sem ti že, kako hripav je njegov glas.«

Bennett je sedel pred njo trenutek z zaprtimi očmi ter premišljeval o tem, kar je pravkar slišal.

»Če bo spet kdaj prišel, mislim, da bo še najboljše, da me pokličeš, da se jaz z njim pogovorim,« je rekel.

»Tega ne verjamem, očka,« je odgovorila mirno. »Imela sem vtis, da me je prosil pomoči.«

»Milijonar, ki bi tebe prosil pomoči? Saj ta tvoja trditev zveni naravnost čudno!«

»Saj pa je tudi vse čudno,« je rekla, »kajti tokrat se mi ni zdel tako strašen ko prvikrat. Nekaj tragičnega je v njem, nekaj zelo žalostnega ali nesrečnega. In to noč bo zopet prišel, morala sem mu obljubiti, da bom govorila z njim. Ali dovoliš?«

Oče je premišljal.

»Da, dovolim ti. Toda le pod enim pogojem, da ne zapustiš vrta. Obljubljam ti, da me on ne bo videl, toda zaradi tvoje varnosti bom vedno v tvoji bližini. Ali pa misliš zares, da se ta obisk nikakor ne tiče Raya?«

Mavsarjeva družina

je vsem nam svetal vzgled zvestobe v ljubezni do vere, rodne grude in doma

Ni jih bilo malo, kadar so se zbrali okrog domačega ognjišča. Oče in mati sta jih komaj krotila. Kako bi jih take fante! Starejši so že odrasli, samostojno so že začeli hoditi skozi življenje, mlajši pa so bili še doma, da se v okolju zdrave družine napijejo moči za vse življenje.

In te moči jim je družina dajala obilo.

OČE — glava. Za vso družino je mislil, vse prav vodil. Kakor mogočen hrast je stal in kljuboval viharjem, da niso zadeli družine, ki se je stiskala v njegovem zavetju. Hrast: tisočkrat ga obsekaš, vihar mu odlomi vrh in glej! Pride nova pomlad, pa ti spet mladostno ozeleni. Njegove korenine so namreč globoke. V skalnato zemljo so se zajedle, z ljubeznijo se je navezal na zemljo in dom in nihče ga ne izruje. Tudi svoje otroke je naučil, kako naj v borbi za dom in svojo zemljo ne omagajo. Kakor hrast! Visoko se je dvignil, v nebo se je naravnal in pil moči iz sonca, iz Boga. Vse svoje življenje je obrnil tako, da ga je vedno obsevalo božje sonce in zdelo se je, da nevihte prihajajo nanj samo zato, da še bolj zahrepeni po soncu in da kasneje še bolj čuti njegovo toplino.

MATI — srce. Družina vesela — mati srečna. Družina v bridkosti — mati vsa trpeča, a nikdar obupana. Dala je življenje otroku, prvemu, drugemu, tretjemu — vsem, a zato ni zadnjega ljubila z nič manjšo ljubezniio kot prvega. Ko je za vsakega od njih zastavila življenje, ni bilo vzdiha na njenih ustnicah. In ko je življenje pritisnilo z vso težo, je prestregla vse udarce, namenjene otrokom, in je bila kakor sirota, ki trepetajoč čaka, da jo udariš namesto bi ji ponudila kruha. Vsakemu otroku ni dala le enega življenja, poleg naravnega jim je dala tudi nadnaravnega. Naučila jih je prav živeti. Pa ni le učila: sama je hodila po poti, ki naj bi jo hodili njeni otroci. Taka je bila mati — trpeče srce družine!

SINOVI. Cela vrsta jih je bila. Starejši veliki, resni pa dobri in plemeniti, mlajši pa vsi drobceni in nedolžni — kakor bister potoček, ki je zaživel na pomladni livadi, pa teče in skaklja, da kamenja niti ne čuti. Cvetoča livada mu je tovarišica in ptičji spev včasih prevpije žuborenje. Kaj ve takle potoček, da so onstran livade še ledene burje in da ptičji spev utihne, ko pride ptica ujeda. Potoček hoče le naprej, hoče postati velik. In ko postane, takrat ne ve, kaj bi počel s svojo močjo.

DARKO. Kdo ni poznal tvoje moči? Kopje si metal. Cilj, ki si si ga zastavil si dosegel. Nisi štel naporov ter meril znoja. Kolikokrat je bil nate ponosen ves narod, ko si se z lavorjevim vencem vračal s tekem. Ti se nisi prevzel, le z roko si zamahnil in se šel borit za nove uspehe.

PETER. Saj niti zaživel še nisi. 14 let — to ni nič. Niti tega nisi vedel, da niso vsi tako pošteni kakor ti.

VINKO. Kaj ti je bilo za bratci hudo, ali za mamico, da si zdaj tudi ti pohitel za njimi? Ah ne! Hotel si živeti, toda prišli so in te umorili dva meseca po smrti mamice.

In STANKO. Drobcen si bil za svojih 9 let. Ovčka si bil, vedno med ovčkami. Zakaj ste si bili taki prijatelji z ovčkami. Kaj bi si ne bili! Saj si bil jagnje, ki živi samo zato, da ga nekoč kot klavno žrtev položijo na oltar. In ko se je bližala smrt, si se stisnil k materi. S poljubom si izpil solze na njenih očeh, nato sta oba molila in zajeli so vaju plameni grmade, ki so jo za vaju naložili hudobni ljudje.

Pa hčerka MARIJA. Cvet, ki se je komaj davi začel odpirati in mu še ni nihče pogledal do dna. Le božje sonce se je sklonilo do njega, z nežnimi žarki je razprlo čašo in glej: Bog sam si je utrgal cvetko. Zakaj? Morda zato, da jo uniči? Ne. Bog je skrben vrtnar. V kotu vrta si je vzgojil prelepo dušo in zahotelo se mu je, da bi bila ta rožica ob njem. Utrgal si jo je in zdaj je pred njim. Vsa lepa, ni je oskrunil pogled človeka, samo božja je — na veke.

Takšni so bili . . . Hrast, srce, bistri potoček in cvetka!

Pa glej! Za božič, ki je bil ves mrzel, se je zgodilo: zlomil se je hrast in padel; a še tedaj je kljuboval viharjem, zato so ga sežgali. Krvava roka je zgrabila za nežno materino srce, nehalo je biti, toda roke so še v smrti oklepale družino, zato so jih sežgali. V nemem srdu so zgrabili fanta — ni jim bilo všeč, da je priboril sebi in svoji domovini toliko časti. A še v smrti so se ga bali — zato so ga sežgali. Oskrunili so bistri potoček: zajezili so mu tek. In ovčko! Tudi njo so ujeli vsi zlobni. V srce jim je segal pogled tega jagnjeta in sežgali so ga. Da, tudi njega, dasi mu je bilo šele devet let . . .

Zakaj? Zato, ker so vedeli, da so dobri člani družine tudi stebri domovine. Že Lacordaire je zapisal: »Šele ko postaneš slab član družine, postaneš tudi gnil ud svojega naroda.«

P. T.

Mavsar Jože — oče, rojen 22. februarja 1891

Stanko, rojen 17. oktobra 1933

Terezija — mama, roj. 2. decembra 1893

Darko, rojen 6. januarja 1921

Marija, rojena 7. maja 1926

Petrček, rojen 11. januarja 1929

Vilko, roj. 15. jun. 1930 — ubit 23. marca 1943

HENRIK SIENKIEWICZ — ROMAN V SLIKAH

301.

Vinicij je sedel med dvorjani ter z obrazom utrujenega človeka gledal nečloveški prizor. Čisto odrevenel je od strahu, ko se mu je začelo zdeti, da bi morda vendarle tudi Ligija utegnila biti med žrtvami. Začel je moliti in je s suhimi ustnicami ponavljal:

»Kristus! Kristus!«

Potem se mu je zmedlo. Izgubil je zavest, kje je. Zdelo se mu je samo, da se kri v areni dviga in dviga, da prekipeva in se razliva iz cirkusa na ves Rim. Ni slišal več ne tuljenja psov, ne rjovenja množice.

302.

Tudi ni slišal dvorjanov, ki so začeli vpiti:

»Hilon je omedlel!«

»Hilon je omedlel,« je ponovil Petronij ter pogledal Grka. Ta se je bil res onesvestil. Bil je bled ko platno, glava mu je omahnila vznak in usta je imel na široko odprta kakor mrlič.

EIAR — Radio Ljubljana

Sobota: 13.10 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.12 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent Drago M. Šijanec. — Operetna glasba (sodelujeta pianistka Draga Sok in tenorist Janez Lipovšek). — 14 Poročila v italijanščini. — 14.10 Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. — 15 Poročila v slovenščini. — 15.15 Pokrajinski vestnik. — 17 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 17.10 Pet minut gospoda X. — 17.15 Koncert pianista Gieseking. — 17.55 Gospodinjsko predavanje v slovenščini. — 19.30 Poročila v slovenščini. — 19.45 Lahka glasba. — 20 Napoved časa; poročila v italijanščini. — 20.30 Glas Aureliana Pertileja. — 20.50 Simfonični koncert, vodi dirigent Ginandrea Gavazzeni. — 21.20 Predavanje v slovenščini. — 21.30 Pisana glasba. — 22.25 Orkester vodi dirigent Gorni Kramar. — 22.45 Poročila v italijanščini.

TONE GLAVAN:

Zemlja je zadihala

IZVIRNI ROMAN 45

Nenadoma se je udrobovoljil in pričel si je tiho požvižgavati, menjaje s prepevanjem.

»E, oče, ste dobre volje?« ga je ogovoril Matevž, ki je pri kozolcu zbijal nekakšen zaboj.

»Kaj pa čem! Dobre volje ali ne. Umreti bo tako in tako treba. Zakaj pa bi ne šel s pesmijo na drugi svet? Sam sveti Peter me bo vesel. Takole bo dejal skozi sivo brado: ‚Viš ga, Dolenjca, saj si, saj vem, poznam te, s pesmijo pride v našo srenjo. Ga imaš morda kaj pod klobukom?' ‚Nak,' bom rekel, ‚pod klobukom ga pa nimam, samo dobre volje sem, o, to pa. Pa kaj bi ne bil, če sem do nebes priromal!' Viš, prav tako bo, saj že kar naprej vidim svetega Petra s svežnjem ključev, ki ga rad skrivaj malo cukne v kakšni nebeški oštariji, potlej že kar vem, kakšni so angelci, ki imajo prekratke kikelce, da jih v noge zebe, no, in vse vidim natanko. Le čakaj, ko prideš v leta, boš videl enako in boš lahko govoril svojim otrokom, kaj ti je pravil oče, preden jo je popihal pred nebeško dver. — Kaj pa zbijaš?«

»I, nekakšen zaboj.«

»Kaj ti pa bo?«

»Moram nekaj napraviti. Človeku zmerom prav pride. Pa svoje cunje mislim tu noter zložiti, da jih ne bom po lojtrnicah razlagal, ko se bomo v Križ vozili.«

»Prav, prav,« je kimal oče in ni vedel nobene več reči.

Matevž je izvlekel cigarete.

»Boste kadili, oče?«

»Nak, kadil pa ne bom. Ne, čakaj, pa mi daj eno, no, da bom videl kako se puha. Že dolgo nisem.«

Vzel je cigareto, jo posvaljkal med prsti, jo vtaknil v usta in si pustil prižgati. Potlej je ves blažen puhnil oblake dima.

»Saj ni tako napak,« je dejal, ko je sedel na plužnje. »Nič čudnega ni, da ga tako palijo. Še jaz bi se ga naučil, če bi ne bil tako star in zanič.«

Matevž ga je samo gledal in obraz mu je sijal v smehu. Tako razpoloženega očeta že dolgo ni videl. Posebno zadnje čase je bil potrt, sam zase in je le z malo katerim spregovoril, kaj več pa sploh ne. Danes pa ti govori kakor ženska. Vse mu pride na misel.

»Veš, Matevž, na otročje mi že gre,« je dejal in skrito pogledal sina. »Star postajam, ves sem že bel in smrt me straši za vsakim grmom.«

Matevž je takoj opazil, da ga je oče postavil na poskušnjo. Zato je zresnil poteze.

»Bežite, bežite, oče, ravno v najboljših letih ste, ko človek najlaže presoja, kaj je prav, kaj ne, kaj bi bilo dobro in tako naprej. Veste, mlad človek je preveč zaletelast.«

»Že, že,« je kimal stari. »Človek mora zmeraj dobro premisliti, preden kaj napravi. Bolje je, če se noče potlej kesati.«

Matevž je molčal. Čez čas se je spomnil:

»Oče, kdaj bova šla pa snubit? Manca me že priganja in me sprašuje, če se mislim skujati.«

»O, kar zdajle, če hočeš. Samo še pražnje se oblečem pa grem.«

»Tako se pa spet ne mudi,« se je sin smejal očetovi dobri volji.

»Pa v nedeljo, če že tako hočeš.«

»Prav. V nedeljo popoldne. Velja.«

Oče je počasi odtaval proti hiši, Matevž pa si je prižgal novo polovico cigarete, puhnil v zrak, jo vzel iz ust in položil na tnalo, kjer se je živahno kadila v sto in sto kolobarčkov ter se mešala s sinjim prahom, in zbijal naprej.

*

Končno je prišlo vse to tudi Boštjanu na ušesa. Ha, račune delajo brez krčmarja. To ne gre! Kaj pa on, mar nič ne pomeni? Najstarejši je, pravico ima odločati, kako se bo zgodilo. Na noben način ne tako, kot sta si domislila oče in Matevž. Zahteval bo drugače, pa četudi se svet zlomi na dvoje. Ne, on se ne bo ubijal na gruntu! Čemu? V tem ne vidi potrebe, sile in ljubezni. Kdo pa je prav za prav še tak bebec, ki govori danes o ljubezni do zemlje, do grunta? — To so preživele misli starih ljudi, ki jim je bil grunt vse in so samo sanjali o lepih minulih časih. Tepci! Boštjan zaničuje vsakogar, ki pravi, da grunt ljubi. Ljubezen do grunta mu je neumnost. Le kako moreš ljubiti mrtvo stvar? No, žensko, to ljubiš iz duše, tudi mater in očeta še nekako ljubiš, ampak, ljubiti zemljo je nesmisel, ki mu zlepa ne najdeš para. Njegov oče, človek starega kova, mu je vedno pridigal o ljubezni do zemlje. Sprva ga je mirno poslušal, čeprav mu ni verjel, potlej se je njegovim besedam smejal, nazadnje pa jih je zaničeval. Gotovo mu je govoril samo zato, da bi ga priklenil na delo, da bi postal varčen, dober in pohleven kakor jagenjček in usmiljen ko vsi svetniki in svetnice božje. Naravnost otročji je bil oče s svojim govorjenjem. Kdo mu naj verjame? Morda zapit kajžar, ki bo jokal ob njem, da si bo prislinil šilce žganega ali kozarec vina, on pa, Boštjan, človek, ki ga je izšolalo novo življenje, misli in ugibanja, pa si kaj takega ni pustil tvesti. Nekoč, ko je bil nekoliko pijan in mu je oče pridigoval, naj vendar ne bo tak, kot je bil njegov nesrečni brat Miha, ki ga je pijanost spravila s tega sveta na drugega, naj se vendar drži doma, ker dom se ne bo njega, in naj vendarle sprevidi, kaj je za kmečkega človeka zemlja in grunt, takrat mu je bilo dovolj. Zbral je misli in pošteno zabrusil očetu, naj že vendar neha s svojimi pridigarskimi čenčami. Za tehanta naj bi šel, ne pa za kmeta, ko zna tako dobro govoriti. Od takrat je imel mir. Včasih mu je bilo žal, ker mu je le preveč povedal, a navsezadnje je sprevidel, da je bil prisiljen napraviti konec praznim marnjam. Kajpak, oče je hodil potlej poklapan in v dve gube in novi sivi lasje so mu pognali na temenu, a za to se Boštjan ni menil. Čemu? Tudi on bo star, s sivimi lasmi, in tudi on je že sedaj pripravljen, da mu bodo njegovi otroci brusili iste besede. V življenju se vse ponavlja. Jaz očetu, otrok meni. Mar ni življenje samo prepir? Res, lahko bi bilo lepše, a zato bi moral človek vse ljudi postreliti in jih nanovo šolati in šibati. Kajpada je vprašanje, če bi s tem sploh kaj opravil. Ljudje smo preveč nagnjeni k slabemu. Lej ju, Adama in Evo! Sama sta bila, pa sta grešila. Kako bi mi ne, ko nas je toliko! Ah, neumne, tope misli! Človek skoraj preveč misli, kar bi mu včasih ne bilo treba. Le zakaj je dal Bog človeku pamet? Živali je nimajo, a so vseeno srečne, ljudje pa, ki imamo možgane, smo tako nesrečni . . . Ba, neumnosti, norčavosti in besede za beračе, ki prosijo pozimi kruha in žganega.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo. — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12. — Mesečna naročnina 11 lir, za inozemstvo 20 lir. — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6, III. nadstropje. — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana. — Telefon štev. 60-01 do 60-05. — Podružnica: Novo mesto.